

Na osnovu člana 16. stav (5) Zakona o zaštiti zdravlja bilja ("Službeni glasnik BiH", broj 23/03) i člana 61. stav (2) Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", br. 32/02 i 102/09) Uprava Bosne i Hercegovine za zaštitu zdravlja bilja donosi

PRAVILNIK

O USLOVIMA POD KOJIMA SE ODREĐENI ŠTETNI ORGANIZMI, BILJE ILI BILJNI PROIZVODI I REGULIRANI OBJEKTI MOGU UVOZITI ILI PREVOZITI/PRENOSITI RADI OGLEDA ILI U NAUČNE SVRHE I ZA RAD NA SELEKCIJAMA SORTI

POGLAVLJE I - OPĆE ODREDBE

Član 1.

(Predmet)

Ovim Pravilnikom propisuju se:

- a) uslovi pod kojima se određeni štetni organizmi, bilje, biljni proizvodi i regulirani objekti mogu uvoziti na teritoriju ili prevoziti/prenositi teritorijom Bosne i Hercegovine ili njenim zaštićenim zonama, gdje je uvoz ili prijevoz/prijenos inače zabranjen, mogu uvoziti za ogleda ili u naučne svrhe ili za rad na selekcijama sorti;
- b) uslovi u pogledu prostora, stručnih i tehničkih kvalifikacija koje trebaju ispuniti naučne i istraživačke organizacije, a vezano za uvoz ili prijevoz/prijenos materijala;
- c) sadržaj zahtjeva za izdavanje dozvole za obavljanje naučnih i istraživačkih djelatnosti;
- d) detaljniji sadržaj zahtjeva za izdavanje dozvole za uvoz ili prijevoz/prijenos materijala;
- e) obrazac i sadržaj pisma ovlaštenja za uvoz ili prijevoz/prijenos materijala;
- f) obaveze organizacije koja koristi materijal.

Član 2.

(Značenje izraza)

Izrazi upotrijebljeni u ovom Pravilniku imaju sljedeće značenje:

- a) **Organizacija** je institucija registrirana za obavljanje naučnih i istraživačkih djelatnosti ili za djelatnosti koje se odnose na poslove zdravlja bilja ili na poslove selekcije, kao i na uvođenju novih vrsta bilja, sorti, linija i hibrida.
- b) **Naučne i istraživačke djelatnosti** su, u smislu ovog Pravilnika, djelatnosti koje se obavljaju u toku ogleda ili u naučne svrhe i u toku radova na selekcijama sorti.
- c) **Materijal** su određeni štetni organizmi, bilje, biljni proizvodi i/ili regulirani objekti, iz Pravilnika o listama štetnih organizama, listama bilja, biljnih proizvoda i reguliranih objekata ("Službeni glasnik BiH", broj 69/09) (u daljem tekstu: Pravilnik o listama), čiji je uvoz ili prijevoz/prijenos zabranjen ili ograničen.
- d) **Pismo ovlaštenja** je dokument koji je izdalo ovlašteno tijelo za zdravlje bilja zemlje uvoznice u saglasnosti sa ovlaštenim tijelom za zdravlje bilja zemlje izvoznice.
- e) **Karantin** su uslovi ili mjere koje se uvode kao posebne mjere za uvezeni materijal u cilju sprečavanja širenja štetnih organizama.
- f) **Liste štetnih organizama, liste bilja, biljnih proizvoda i reguliranih objekata** su liste koje su sastavni dio Pravilnika o listama.

Član 3.

(Materijal)

Materijal iz člana 1. ovog Pravilnika uključuje:

- a) štetne organizme iz Listi I A, II A, I B i II B Pravilnika o listama;
- b) bilje, biljne proizvode i regulirane objekte iz Listi III A i III B Pravilnika o listama;
- c) bilje, biljne proizvode i regulirane objekte iz Listi IV A i IV B Pravilnika o listama, ukoliko posebni fitosanitarni zahtjevi iz ovih Listi nisu ispunjeni.

Član 4.

(Ostali štetni organizmi, bilje, biljni proizvodi i regulirani objekti)

Odredbe ovog Pravilnika se također odnose na druge štetne organizme, bilje, biljne proizvode i regulirane objekte koji nisu sadržani u Pravilniku o listama, ukoliko postoji rizik po zdravlje bilja na teritoriji Bosne i Hercegovine.

POGLAVLJE II - USLOVI ZA UVOZ I PRIJENOS/PRIJEVOZ MATERIJALA I USLOVI U POGLEDU STRUČNIH I TEHNIČKIH KVALIFIKACIJA

Član 5.

(Uslovi)

- (1) Materijal koji je namijenjen naučnim i istraživačkim djelatnostima mogu uvesti ili prenijeti/prevesti organizacije koje ispunjavaju uslove u pogledu prostora, stručnih i tehničkih kvalifikacija potrebnih za obavljanje naučnih i istraživačkih djelatnosti kojima je Uprava Bosne i Hercegovine za zaštitu zdravlja bilja (u daljem tekstu: Uprava) donijela rješenje kojim se dozvoljava uvoz.
- (2) Materijal koji se uvozi ili prevozi/prenosi u svrhe obavljanja naučnih i istraživačkih djelatnosti mora biti pregledan od strane fitosanitarnog inspektora i mora ga pored dozvole za uvoz ili prijevoz/prijenos pratiti i pismo ovlaštenja.
- (3) Ako je materijal iz člana 3. tač. b) i c) ovog Pravilnika uključen u Listu V B Pravilnika o listama, materijal pored dokumenata iz stava (2) ovog člana, mora pratiti fitosanitarni certifikat, a ako se nalazi na Listi V A Pravilnika o listama biljni pasoš.

Član 6.

(Opći i posebni uslovi)

Opći i posebni uslovi u pogledu prostora, stručnih i tehničkih kvalifikacija potrebnih za obavljanje naučnih i istraživačkih djelatnosti propisani su u Prilogu I, Dio A i Dio B, koji je sastavni dio ovog Pravilnika.

POGLAVLJE III - OBAVLJANJE NAUČNIH I ISTRAŽIVAČKIH DJELATNOSTI

Član 7.

(Zahtjev)

- (1) Unutar Bosne i Hercegovine, materijal se može koristiti samo u svrhe naučnih i istraživačkih djelatnosti u skladu sa odredbama ovog Pravilnika. Organizacija koja se bavi naučnom i istraživačkom djelatnošću podnosi zahtjev Upravi za dozvolu obavljanja naučnih i istraživačkih djelatnosti na materijalu.
- (2) Zahtjev iz stava (1) ovog člana sadrži podatke o:
 - a) podnosiocu zahtjeva (naziv organizacije i njeno sjedište);
 - b) osobi odgovornoj za naučne i istraživačke djelatnosti (ime i prezime);
 - c) specifičnim lokacijama na kojima su osigurani propisani karantinski uslovi za obavljanje istraživanja na materijalu ili mjera za istraživanje;
 - d) stručnoj i tehničkoj kvalifikaciji osoblja;
 - e) vrsti materijala, količini materijala i naučno ime materijala uključujući štetnog organizma (latinski i odomaćeni naziv) gdje je to prikladno, na kome će se obavljati istraživačke aktivnosti;
 - f) zemlja porijekla materijala;
 - g) trajanje, priroda i ciljevi predviđenih aktivnosti;
 - h) predložene metode uništavanja nakon završenih odobrenih aktivnosti;
 - i) prijedlog mjesta ulaska (granični prelaz) na teritorij Bosne i Hercegovine.

Član 8.

(Rješenje)

- (1) Nakon prijema zahtjeva iz člana 7. ovog Pravilnika, Uprava donosi rješenje kojim dozvoljava obavljanje naučnih i istraživačkih djelatnosti, pod uslovom da se na osnovu rezultata pregleda koji je obavljen od strane fitosanitarnog inspektora ustanovi da organizacija ispunjava uslove propisane u Prilogu I, Dio A.
- (2) Ako se inspekcijskim pregledom, u bilo koje vrijeme, utvrdi da je organizacija koja je dobila rješenje iz stava (1) ovog člana, prestala da ispunjava uslove propisane u Prilogu I, Dio A, Uprava navedeno rješenje stavlja van snage.

POGLAVLJE IV - DOZVOLA ZA UVOZ ILI PRIJENOS/PRIJEVOZ MATERIJALA I PISMO OVLAŠTENJA

Član 9.

(Zahtjev)

- (1) Organizacija koja je dobila rješenje iz člana 8. ovog Pravilnika, Upravi podnosi zahtjev, za svaki uvoz ili prijevoz/prijenos materijala u Bosnu i Hercegovinu ili u njenu zaštićenu zonu ili ukoliko se materijal prevozi/prenosi unutar tih područja.
- (2) Pored podataka navedenih u članu 7. ovog Pravilnika, zahtjev iz stava (1) ovog člana sadrži i podatke o materijalu.

Član 10.

(Izdavanje rješenja)

- (1) Nakon prijema zahtjeva iz člana 9. ovog Pravilnika, i ako je potrebno nakon ponovljenog inspeksijskog pregleda, ako organizacija ispunjava posebne uslove propisane u Prilogu I Dio B ovog Pravilnika, Uprava donosi rješenje kojim dozvoljava uvoz ili prijevoz/prijenos materijala.
- (2) Ako se inspeksijskim pregledom, u bilo koje vrijeme, utvrdi da je organizacija koja je dobila rješenje iz stava (1) ovog člana, prestala da ispunjava uslove propisane u Prilogu I Dio B, Uprava navedeno rješenje stavlja van snage.
- (3) Prilikom svakog uvoza materijala namijenjenog za ogleda ili naučne svrhe, fitosanitarni inspektor sa tačke ulaska gdje je obavljen uvoz sačinjava zapisnik koji dostavlja nadležnom organu entiteta i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine u cilju vođenja evidencije i obavještanja Uprave o izvršenom uvozu, a u skladu sa članom 16. stav (4) Zakona o zaštiti zdravlja bilja Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 23/03 (u daljnjem tekstu: Zakon)). (4) Inspektorati entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine dužni su obavijestiti Upravu najkasnije 10. dana tekućeg mjeseca o uvozu iz stava (3) ovog člana.

Član 11.

(Pismo ovlaštenja)

Za jednokratni uvoz materijala iz člana 9. ovog Pravilnika, u Bosnu i Hercegovinu ili u njenu zaštićenu zonu, ili za prijevoz/prijenos takvog materijala unutar Bosne i Hercegovine ili njene zaštićene zone, Uprava, pored rješenja iz člana 10. ovog Pravilnika, na osnovu zahtjeva iz člana 9. ovog Pravilnika, izdaje i pismo ovlaštenja koje se odnosi na uvoz ili prijevoz/prijenos i koje prati materijal. Pismo ovlaštenja se izdaje na obrascu čiji je sadržaj propisan u Prilogu II ovog Pravilnika. Obrazac se štampa i popunjava na jednom od zvaničnih jezika i pisama Bosne i Hercegovine i na engleskom jeziku.

Član 12.

(Dodatni uslovi za prijevoz/prijenos materijala)

Ako se materijal iz Liste V A Pravilnika o listama prevozi/prenosi unutar Bosne i Hercegovine ili njene zaštićene zone, takav materijal, osim pisma ovlaštenja iz člana 11. ovog Pravilnika, mora pratiti i pasoš za bilje kojeg izdaje nadležni fitosanitarni inspektor. Pasoš za bilje, potvrđuje da su ispunjeni uslovi u pogledu odsustva štetnih organizama, u skladu sa Zakonom, osim onih koji se odnose na štetne organizme za koje je prijevoz/prijenos odobren u skladu sa članom 10. ovog Pravilnika. Pasoš za bilje sadrži sljedeću izjavu: "Ovaj materijal se prevozi/prenosi u skladu sa propisima o uslovima za uvoz ili prijevoz/prijenos određenih štetnih organizama, bilja, biljnih proizvoda i reguliranih objekata radi ogleda ili u naučne svrhe i za radove na selekcijama sorti".

Član 13.

(Dodatni uslovi za uvoz materijala)

- (1) U slučaju uvoza materijala iz Liste V Dio B Pravilnika o listama u Bosnu i Hercegovinu ili njenu zaštićenu zonu, Uprava izdaje pismo ovlaštenja iz člana 11. ovog Pravilnika, na osnovu odgovarajućeg dokumenta o porijeklu materijala iz člana 7. stav (2) ovog Pravilnika.
- (2) Kada se uvozi materijal iz stava (1) ovog člana, takav materijal, osim pisma ovlaštenja iz člana 11. ovog Pravilnika mora pratiti i fitosanitarni certifikat. Fitosanitarni certifikat potvrđuje da su ispunjeni uslovi u pogledu odsustva štetnih organizama, u skladu sa Zakonom, izuzev onih za koje je uvoz dozvoljen u skladu sa članom 10. ovog Pravilnika. Fitosanitarni certifikat sadrži sljedeću dodatnu izjavu: "Ovaj materijal se uvozi u skladu sa Pravilnikom o uslovima pod kojima se izvjesni štetni organizmi, bilje, biljni proizvodi i regulirani objekti mogu uvoziti ili prevoziti/prenositi radi ogleda ili u naučne svrhe i za rad na selekcijama sorti", uz navođenje štetnog organizma/ama koji se uvozi/e sa materijalom.

POGLAVLJE V - ODGOVORNOST ORGANIZACIJE

Član 14.

(Prijevoz/prijenos)

Organizacija mora osigurati da se materijal drži u karantinskim uslovima tokom uvoza ili prijevoza/prijenosa i da se prevozi/prenosi direktno i što je moguće brže do mjesta navedenih u zahtjevu iz člana 7. ovog Pravilnika.

Član 15.

(Naučne i istraživačke djelatnosti na materijalu)

Tokom trajanja naučnih i istraživačkih djelatnosti, organizacija osigurava ispunjavanje karantinskih uslova i drugih uslova propisanih u Prilogu I, Dio A i Dio B.

Član 16.

(Puštanje iz karantinskih uslova)

- (1) Samo materijal iz člana 3. tač. b) i c) ovog Pravilnika se može pustiti iz karantinskih uslova. Takav materijal se može pustiti samo po odobrenju Uprave, na osnovu inspeksijskog pregleda koji potvrđuje da su ispunjeni uslovi iz ovog člana (u daljem tekstu: Zvanično puštanje). Prije zvaničnog puštanja, materijal se podvrgava karantinskim mjerama i obaveznom pregledu fitosanitarnog inspektora i ne smije sadržavati bilo kakav štetni organizam iz Listi I A, I B, II A i II B Pravilnika o listama.
- (2) Karantinske mjere, uključujući testiranje, obavlja stručno i tehnički kvalificirano osoblje organizacije i u skladu sa odredbama propisanim u Prilogu III ovog Pravilnika u pogledu bilja, biljnih proizvoda i reguliranih objekata koje su specificirane u Prilogu III.
- (3) Ako se istraživačke djelatnosti obavljaju na vrsti materijala koji ne podliježe karantinskim mjerama iz stava (2) ovog člana, takav materijal i mjere koje podrazumijevaju, kao i njegovo testiranje, posebnim aktom određuje Uprava.
- (4) Materijal iz stava (1) ovog člana za koji se otkrije na osnovu karantinskih mjera iz st. (2) i (3) ovog člana da nije slobodan od štetnih organizama, mora se uništiti ili podvrgnuti odgovarajućem tretmanu kako bi se spriječilo njihovo dalje širenje. Iste mjere se također primjenjuju i na drugo bilje, biljne proizvode i regulirane objekte koji su bili u kontaktu sa štetnim organizmom ili koji su mogli biti zaraženi. U ovom slučaju primjenjuju se odredbe iz člana 17. ovog Pravilnika.

Član 17.

(Uništavanje materijala)

Kada se završe naučne i istraživačke djelatnosti, organizacija je dužna da za sve materijale, izuzev onih koji su namijenjeni za zvanično puštanje iz člana 16. ovog Pravilnika ili za sve materijale za koje se otkrije da su zaraženi tokom istraživačkih djelatnosti ili za bilo koji drugi materijal, uključujući štetne organizme, osigura:

- a) da materijal, uključujući štetne organizme i bilo koji zaraženi materijal i bilo koje bilje, biljne proizvode ili regulirane objekte koji su bili u kontaktu ili koji su zaraženi štetnim organizmima, uništi na odgovarajući način ili podvrgne tretmanu čije mjere propisuje Uprava u skladu sa odredbama posebnog pravnog propisa koji regulira mjere za sprečavanje unošenja i širenja štetnih organizama na bilju, biljnim proizvodima i drugim reguliranim objektima. Uništavanje se vrši uz inspeksijski nadzor uz obavezno sačinjavanje zapisnika o tome.
- b) da se prostorije i uređaji na kojima su obavljene naučne i istraživačke djelatnosti steriliziraju ili očiste.

Član 18.

(Obavješćavanje)

U slučaju zaraze materijala štetnim organizmima iz Listi I A i IIA Pravilnika o listama, izuzev onih za koje su odobrene naučne i istraživačke djelatnosti ili u slučaju širenja takvih organizama u okolinu, lice odgovorno za obavljanje naučnih i istraživačkih djelatnosti iz člana 7. stav (2) ovog Pravilnika mora odmah o tome obavijestiti fitosanitarnog inspektora, koji odmah propisuje mjere i o tome obavještava nadležna ministarstva entiteta, Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine i Upravu.

Član 19.

(Čuvanje dokumentacije)

Organizacija je obavezna najmanje tri godine čuvati dokumentaciju o:

- a) dolasku materijala u organizaciju, posebno o vremenu i mjestu, kao i o vrsti i količini dospelog materijala;
- b) postupku u vrijeme obavljanja naučnih i istraživačkih djelatnosti, posebno o pojedinačnim postupcima uz označavanje mjesta i trajanja takvih postupaka;
- c) zvaničnom puštanju materijala, posebno o vremenu i mjestu puštanja, kao i o vrsti i količini puštenog materijala;
- d) uništavanju materijala, posebno o vremenu, mjestu i načinu uništavanja, kao i o vrsti i količini uništenog materijala.

POGLAVLJE VI - PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 20.

(Uvoz)

Do dana pristupa Bosne i Hercegovine Evropskoj uniji, uvoz iz bilo koje zemlje se smatra uvozom u Bosnu i Hercegovinu, a poslije tog datuma, samo iz zemalja koje nisu države članice Evropske unije.

Član 21.

(Kretanja)

Do dana pristupa Bosne i Hercegovine Evropskoj uniji, samo prijevoz/prijenos unutar teritorije Bosne i Hercegovine će se smatrati prijevozom/prijenosom, a poslije tog datuma, će se smatrati kretanjem unutar država članica Evropske unije.

Član 22.

(Pasoš za bilje)

- (1) Odredbe ovog Pravilnika koje se odnose na pasoš za bilje početak će se primjenjivati od 01. januara 2016. godine.
- (2) Sa danom pristupa Bosne i Hercegovine Evropskoj uniji, pasoš za bilje, u slučaju karantinskog mjesta lociranog u drugoj državi članici, treba izdati u skladu sa informacijama o odobrenim naučnim i istraživačkim djelatnostima koje su zaprimljene od države članice Evropske unije odgovorne za odobravanje istraživačkih djelatnosti i uz primjenjivanje karantinskih uslova tokom kretanja.

Član 23.

(Obavješćavanje)

Sa danom pristupa Bosne i Hercegovine Evropskoj uniji, Uprava će dostaviti državama članicama Evropske unije i Komisiji Evropske unije obavijest o karantinskim mjerama iz člana 16. stav (3) ovog Pravilnika.

Član 24.

(Stupanje na snagu i početak primjene)

Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

Broj UZZB-01-1-02-2-834-1/11

22. 11. 2011. godine, Sarajevo, Direktor **Radenko Radović**, s.r.

PRILOG I
USLOVI ZA ODOBRAVANJE NAUČNIH I ISTRAŽIVAČKIH DJELATNOSTI

DIO A
OPĆI USLOVI

U skladu sa članom 8. ovog Pravilnika, Uprava donosi rješenje kojim dozvoljava obavljanje naučnih i istraživačkih djelatnosti na osnovu zapisnika fitosanitarnog inspektora kojim je utvrdio ispunjenost sljedećih općih uslova:

- a) stručne i tehničke kvalifikacije osoblja koje će obavljati naučne i istraživačke aktivnosti moraju odgovarati tipu naučnih i istraživačkih aktivnosti;
- b) karantinski uslovi u prostorijama i uređaji na mjestima obavljanja naučnih i istraživačkih aktivnosti, moraju osigurati sigurno rukovanje materijalom, tako da se određeni štetni organizmi stave u karantinske uslove i da se eliminira bilo kakav rizik od širenja takvih štetnih organizama, a to obuhvata:
 - 1) fizičku izolaciju svih drugih biljnih materijala ili štetnih organizama uključujući kontrolu vegetacije u okolini;
 - 2) imenovanje kontakt osobe odgovorne za istraživačke aktivnosti;
 - 3) ograničeni pristup prostorijama i uređajima, kao i okolini samo ovlaštenom osoblju;
 - 4) prikladna identifikacija prostorija i uređaja koja označavaju tip aktivnosti i odgovorno osoblje;
 - 5) održavanje registra obavljenih aktivnosti i priručnika operativnih postupaka, uključujući postupke u slučaju "bježanja" štetnog organizma iz karantinskih prostorija;
 - 6) odgovarajuće sigurnosne i upozoravajuće sisteme;
 - 7) odgovarajuće kontrolne mjere za sprečavanje unošenja i širenja drugih štetnih organizama u prostorije sa štetnim organizmima;
 - 8) kontroliranje gnojiva, otpadnih voda, zemlje;
 - 9) odgovarajuće higijenske mjere i postupke dezinfekcije uređaja, osoblja, zgrada i opreme;
 - 10) odgovarajuće mjere i uređaje za odlaganje istraživačkog materijala;
 - 11) odgovarajuće označavanje (uključujući testiranje) uređaja i postupaka.

DIO B
POSEBNI USLOVI

U skladu sa članom 10. ovog Pravilnika, Uprava donosi rješenje kojim dozvoljava obavljanje naučnih i istraživačkih djelatnosti na osnovu zapisnika fitosanitarnog inspektora kojim je utvrdio ispunjenost sljedećih posebnih uslova:

- a) priroda i ciljevi istraživačke aktivnosti za koju se materijal uvozi ili prevozi/prenosi, moraju biti u saglasnosti sa konceptom ogleda ili naučnim svrhama za rad na selekcijama sorti;
- b) količina materijala mora biti ograničena na količinu koja je odgovarajuća za odobrene istraživačke aktivnosti i ne smije prijeći onu količinu koja se može sigurno čuvati unutar raspoloživih karantinskih prostorija;
- c) Uprava utvrđuje, za svaku aktivnost koja je specificirana u zahtjevu, da li postoji rizik od širenja štetnih organizama koji se drže u karantinskim uslovima, uzimajući u obzir tip materijala i predviđene istraživačke aktivnosti, biologiju štetnog organizma, način širenja, međusobne reakcije sa drugim relevantnim faktorima u pogledu rizika koji predstavlja dotični materijal. Po okončanju procjene o riziku, Uprava pregledava i odlučuje koje karantinske mjere treba primijeniti vezano za specifičnost biologije i epidemiologije tipa dotičnog materijala i odobrenih istraživačkih djelatnosti:
 - 1) držanje prostorija odvojeno korištenjem "vakuum vrata";
 - 2) držanje pod negativnim pritiskom;
 - 3) držanje u nepropusnim kontejnerima sa mrežicom odgovarajuće veličine i drugim pregradama, npr. vodene pregrade za grinje, zatvorene zemljane kontejnere za nematode, električne trake za insekte;
 - 4) držanje u izolaciji od drugih štetnih organizama i materijala kojima bi se mogli zaraziti;
 - 5) držanje materijala za rasađivanje u posudama za presađivanje sa odgovarajućim manipulacionim uređajima;
 - 6) sprečavanje miješanja štetnih organizama sa autohtonim biološkim sortama ili vrstama;
 - 7) izbjegavanje kontinuiranog uzgajanja štetnih organizama;
 - 8) držanje pod uslovima koji striktno kontroliraju razmnožavanje štetnog organizma, npr. pod uslovima režima okoline tako da ne dođe do dijapauze;
 - 9) držanje na takav način da ne dođe do širenja "propagules" (dijelovi živih organizama putem kojih se razmnožavaju, održavaju ili šire), npr. izbjegavati strujanje vazduha;

"Službeni glasnik BiH", broj: 104/11

- 10) postupci za provjeru čistoće kulture štetnih organizama u pogledu parazita i drugih štetnih organizama;
- 11) odgovarajući kontrolni programi u pogledu materijala da bi se eliminirali mogući vektori štetnih organizama;
- 12) *in vitro* djelatnosti, rukovanje materijalom pod sterilnim uslovima: opremanje laboratorije za izvođenje aseptičnih postupaka;
- 13) vektorsko širenje štetnih organizama pod takvim uslovima da ne dolazi do širenja putem vektora, npr. kontrolirane veličine mrežice, zagađivanje zemlje;
- 14) sezonska izolacija kako bi se osiguralo da se aktivnosti obavljaju tokom periodaniskog rizikapo zdravlje bilja.

PRILOG II

MODEL PISMA OVLAŠTENJA ZA UVOZ ILI PRIJENOS/PRIJEVOZ ŠTETNIH ORGANIZAMA, BILJA, BILJNIH PROIZVODA I REGULIRANIH OBJEKATA ZA OGLEDI ILI U NAUČNE SVRHE I ZA RAD NA SELEKCIJAMA SORTI

1. Naziv i adresa pošiljatelja materijala/Organizacija za zaštitu bilja zemlje porijekla:	Pismo ovlaštenja za uvoz i/ili prijevoz/prijenos štetnih organizama, bilja, biljnih proizvoda i reguliranih objekata za ogled ili u naučne i istraživačke svrhe i za rad na selekcijama sorti
2. Ime, prezime i adresa odgovorne osobe za odobrene naučne i istraživačke djelatnosti:	3. Naziv odgovornog zvaničnog tijela države izdavanja odobrenja:
4. Adresa i opis određenog mjesta ili više mjesta za karantinski postupak:	5. Mjesto porijekla:
7. Deklarirana tačka ulaska materijala koji se unosi iz treće zemlje:	6. Za biljke iz Liste V A i V B Pravilnika o listama, broj pasoša za bilje ili broj fitosanitarnog sertifikata:*
8. Naučno ime (imena) materijala uključujući štetne organizme:	9. Količina materijala:
10. Vrsta materijala:	
11. Dodatna izjava Ovaj materijal se uvozi i/ili prevozi/prenosi u skladu sa Pravilnikom o uslovima pod kojima se određeni štetni organizmi, bilje, biljni proizvodi i regulirani objekti mogu uvoziti ili prevoziti/prenositi sa ciljem obavljanja ogleda ili naučnih radova i radova na selekcijama sorti. 12. Dodatne informacije	
13. Ovjera od strane odgovornog zvaničnog tijela države iz koje materijal potiče: Država članica porijekla materijala: Pečat: Datum: Ime i potpis ovlaštenog službenika:	14. Pečat odgovornog tijela i mjesto izdavanja: Datum: Ime i potpis ovlaštene osobe:

PRILOG III

KARANTINSKE MJERE KOJE OBUHVATAJU ISPITIVANJE MATERIJALA U CILJU PUŠTANJA IZ KARANTINA

DIO A

Karantinske mjere za određeno bilje, biljne proizvode i regulirane objekte navedene u listama III A i III B Pravilnika o listama.

Sekcija I: Bilje *Citrus L. Fortunella Swingle, Poncirus Raf.* i njihovi hibridi osim plodova i sjemena

- (1) Biljni materijal, gdje je prikladno, podvrgava se odgovarajućim terapijskim postupcima kao što je propisano Tehničkim uputstvima FAO/IPGRI koja se mogu dobiti od Uprave.
- (2) Biljni materijal, poslije terapijskih postupaka obavljenih u skladu sa tačkom (1) ove Sekcije, podvrgava se postupcima označavanja u potpunosti. Sav materijal uključujući označeno bilje, mora se držati u propisanim prostorima pod karantinskim uslovima propisanim u Prilogu I. Biljni materijal za koji se namjerava tražiti zvanično odobrenje za puštanje iz tih uslova mora se držati u uslovima koji vode normalnom ciklusu vegetativnog rasta. Biljni materijal predmet je vizuelnog pregleda, po dolasku i u periodu poslije dolaska u za to prikladno vrijeme, tokom perioda postupaka označavanja, a sve u cilju

uočavanja znakova i simptoma štetnih organizama, uključujući relevantne štetne organizme navedene u Listama I A, I B, II A, II B Pravilnika o listama.

- (3) U skladu sa tačkom (2) ove Sekcije, biljni materijal mora biti označen prema sljedećim postupcima:
- (4) Ispitivanje mora obuhvatiti odgovarajuće laboratorijske metode i gdje je to prikladno, biljke indikatore uključujući *Citrus sinensis* L., Osbeck *C. aurantifolia* Christm. Swing, *C. medica* L., *C. reticulata* Blanco i *Sesamum* L. kako bi se otkrili barem sljedeći štetni organizmi:

- a) *Citrus greening bacterium*,
- b) *Citrus variegated chlorosis*,
- c) *Citrus mosaic virus*,
- d) *Citrus tristeza virus* (svi izolati),
- e) *Citrus enation woody gall*,
- f) Leprosis,
- g) Prirodno šireća psoriza,
- h) *Phoma tracheiphila* (Petri) Kanachaveli & Gikashvili,
- i) Satsuma dwarf virus,
- j) *Spiroplasma citri* Saglio et al.,
- k) Tatter leaf virus,
- l) Witches' broom (MLO),
- lj) *Xanthomonas campestris* (sve vrste patogene za *Citrus*).

- (5) Za bolesti kao što su plamenjače i za one slične plamenjači za koje nema postupaka kratkoročnog označavanja, biljni materijal po dolasku mora biti podvrgnut kalemljenju žlijeba na deblo stabljike presadnice koja raste ispod sterilne kulture kao što to propisuju Tehnička uputstva FAO/IPGRI (Međunarodni institut za biljne genetske resurse), a dobijene biljke moraju se podvrgnuti postupcima terapije u skladu sa tačkom (1) ove Sekcije.
- (6) Biljni materijal podvrgnut vizuelnim pregledima iz tačke (2) ove Sekcije na kome su uočeni znakovi i simptomi štetnih organizama mora se podvrgnuti ispitivanjima, uključujući testiranja, gdje je potrebno, u cilju određivanja što je više moguće, identiteta štetnih organizama koji prouzrokuju znake i simptome.

Sekcija II: Bilje *Cydonia* Mill., *Malus* Mill. *Prunus* L. i *Pyrus* L. i njihovi hibridi i *Fragaria* L., namijenjene zasađivanju osim sjemena

- (1) Biljni materijal, gdje je prikladno, mora se podvrgnuti odgovarajućoj terapiji kao što je to naznačeno u Tehničkim uputstvima FAO/IPGRI koja se mogu dobiti od Uprave.
- (2) Biljni materijal, nakon obavljanja terapijskih postupaka u skladu sa tačkom (1) ove Sekcije, se podvrgava postupcima označavanja u potpunosti. Sav materijal uključujući označeno bilje, mora se držati u propisanim prostorijama pod karantinskim uslovima propisanim u Prilogu I. Biljni materijal za koji se namjerava tražiti zvanično odobrenje za puštanje iz tih uslova mora se držati u uslovima koji vode normalnom ciklusu vegetativnog rasta. Biljni materijal predmet je vizuelnog pregleda, po dolasku i u periodu poslije dolaska u za to prikladno vrijeme, tokom perioda postupaka označavanja, a sve u cilju uočavanja znakova i simptoma štetnih organizama, uključujući relevantne štetne organizme navedene u Listama I A, I B, II A, II B Pravilnika o listama.

- (3) U skladu sa tačkom (2) ove Sekcije, biljni materijal se označava prema sljedećim postupcima:

- a) U slučaju *Fragaria* L.:

Bez obzira na zemlju porijekla biljnog materijala, ispitivanje mora uključiti laboratorijske metode i, gdje je to prikladno, biljke indikatore, uključujući *Fragaria vesca*, *F. virginiana* i *Chenopodium* spp. radi otkrivanja barem jednog od sljedećih štetnih organizama:

- 1) Arabis mosaic virus;
- 2) Raspberry ringspot virus;
- 3) Strawberry crinkle virus;
- 4) Strawberry latent "C" virus;
- 5) Strawberry latent ringspot virus;
- 6) Strawberry mild yellow edge virus;
- 7) Strawberry vein banding virus;
- 8) Strawberry witches' broom mycoplasma;
- 9) Tomato black ring virus;
- 10) Tomato ringspot virus;
- 11) *Colletotrichum actutatum* Simmonds;
- 12) *Phytophthora fragariae* Hickman var. *fragariae* Wilcox & Duncan;
- 13) *Xanthomonas fragariae* Kennedy & King.

- b) U slučaju *Malus* Mill.:

U slučajevima gdje biljni materijal potiče iz zemlje za koju se ne zna da u njoj ne postoje sljedeći štetni organizmi:

- 1) Apple proliferation mycoplasma;
- 2) Cherry rasp leaf virus (američki);

ispitivanje se vrši uz korištenje odgovarajućih laboratorijskih metoda i, gdje je to prikladno, biljke indikatori, za otkrivanje relevantnih štetnih organizama.

Bez razlike na zemlju porijekla biljnog materijala, ispitivanje se vrši uz korištenje odgovarajućih laboratorijskih metoda i, gdje je to prikladno, biljke indikatori za otkrivanje barem jednog od sljedećih štetnih organizama:

- 1) Tobacco ringspot virus;
- 2) Tomato ringspot virus;
- 3) *Erwinia amylovora* (Burr.) Winsl. et al.

- c) U slučaju *Prunus L.*, gdje je to prikladno, za svaku *Prunus L.* vrstu:

Gdje biljni materijal potiče iz zemlje za koju se ne zna da u njoj ne postoje sljedeći štetni organizmi:

- 1) Apricot chlorotic leafroll mycoplasma;
- 2) Cherry rasp leaf virus (američki);
- 3) *Pseudomonas syringae* pv. *perisae* (Prunier et al.) Young et al.

ispitivanje se vrši uz korištenje odgovarajućih laboratorijskih metoda i, gdje je prikladno, biljke indikatori za otkrivanje relevantnih štetnih organizama.

Bez razlike na zemlju porijekla biljnog materijala, ispitivanje se vrši uz korištenje odgovarajućih laboratorijskih metoda i, gdje je to prikladno, biljke indikatori za otkrivanje barem jednog od sljedećih štetnih organizama:

- 1) Little cherry pathogen (neevropski izolati);
- 2) Peach mosaic virus (američki);
- 3) Peach phony rickettsia;
- 4) Peach rosette mosaic virus;
- 5) Peach rosette mycoplasma;
- 6) Peach X-disease mycoplasma;
- 7) Peach yellow mycoplasma;
- 8) Plum line pattern virus (američki);
- 9) Plum pox virus;
- 10) Tomato ringspot virus;
- 11) *Xanthomonas campestris* pv. *pruni* (Smith) Dye.

- d) U slučaju *Cydonia Mill.*, i *Prunus L.*, bez razlike na zemlju porijekla biljnog materijala, ispitivanje se vrši uz korištenje odgovarajućih laboratorijskih metoda i, gdje je to prikladno, biljke indikatori za otkrivanje barem jednog od sljedećih štetnih organizama:

- 1) *Erwinia amylovora* (Burr.) Winsl. et al.;
- 2) Pear decline mycoplasma.

- (4) Biljni materijal koji je predmet vizuelnih pregleda iz tačke (2) ove Sekcije na kome su uočeni znakovi i simptomi štetnih organizama mora se podvrgnuti ispitivanjima, uključujući testiranja, gdje je potrebno, u cilju određivanja što je više moguće, identiteta štetnih organizama koji prouzrokuju znake i simptome.

Sekcija III: Biljke *Vitis L.*, i ostale osim plodova

- (1) Biljni materijal se podvrgava, gdje je prikladno, odgovarajućim postupcima terapije kako je to naznačeno u Tehničkim uputstvima FAO/IPGRI koja se mogu dobiti od Uprave.

- (2) Biljni materijal, poslije terapijskih postupaka obavljenih u skladu sa tačkom (1) ove Sekcije, se podvrgava postupcima označavanja u potpunosti. Sav materijal, uključujući označeno bilje, se mora držati u propisanim prostorima pod karantinskim uslovima propisanim u Prilogu I. Biljni materijal za koji se namjerava tražiti zvanično odobrenje za puštanje iz tih uslova mora se držati u uslovima koji vode normalnom ciklusu vegetativnog rasta. Biljni materijal predmet je vizuelnog pregleda, po dolasku i u periodu poslije dolaska u za to prikladno vrijeme, tokom perioda postupaka označavanja, a sve u cilju uočavanja znakova i simptoma štetnih organizama, uključujući relevantne štetne organizme navedene u Listama I A, I B, II A, II B Pravilnika o listama.

- (3) U skladu sa tačkom (2) ove Sekcije, biljni materijal se označava u pogledu štetnih organizama (ispitivan i identificiran) u skladu sa sljedećim postupcima:

- kada biljni materijal potiče iz zemlje za koju se ne zna da nema sljedeće štetne organizme:
 - a) Ajinashika bolest,

Prilikom ispitivanja moraju se koristiti odgovarajuće laboratorijske metode. U slučaju negativnog rezultata, biljni materijal se mora označiti u pogledu vrste *Vitis Kosshu* i posmatrati tokom barem dva ciklusa vegetacije;

- b) Grapevine stunt virus,

Prilikom ispitivanja moraju se koristiti odgovarajuće biljke indikatori, uključujući vrste *Vitis Campbell Early*, i posmatranje se mora obaviti u toku jedne godine;

c) Summer mottle,

Za ispitivanje moraju se koristiti odgovarajuće biljke indikatori, uključujući vrste *Vitis Sideritis*, Cabernet-Franc i Mis-sion.

Bez obzira na zemlju porijekla biljnog materijala, prilikom ispitivanja moraju se koristiti odgovarajuće laboratorijske metode i, gdje je prikladno, biljke indikatori za otkrivanje barem jednog od sljedećih štetnih organizama:

- 1) Blueberry leaf mottle virus;
- 2) Grapevine flavescence doree MLO i ostale žutice vinove loze;
- 3) Peach rosette virus mozaik;
- 4) Tomato ringspot virus ("yellow vein" i ostali sojevi);
- 5) Tobacco ringspot virus
- 6) *Xylella fastidiosa* (Well & Raju);
- 7) *Xylophilus ampelinus* (Panagopoulos) Williams et al.

(4) Biljni materijal koji je predmet vizuelnih pregleda iz tačke (2) ove Sekcije na kome su uočeni znakovi i simptomi štetnih organizama mora se podvrgnuti ispitivanjima uključujući testiranja, gdje je potrebno, u cilju određivanja što je više moguće, identiteta štetnih organizama koji prouzrokuju znake i simptome.

Sekcija IV: Biljke koje imaju stolon ili gomolj vrste *Solanum L.* ili njihovi hibridi koji su namijenjeni za sadnju

(1) Biljni materijal se podvrgava, gdje je prikladno, terapijskim postupcima, kako je to propisano u Tehničkim uputstvima FAO/IPGRI koja se mogu dobiti od Uprave.

(2) Biljni materijal, poslije terapijskih postupaka obavljenih u skladu sa tačkom (1) ove Sekcije, se podvrgava postupcima označavanja u potpunosti. Sav materijal uključujući označeno bilje, mora se držati u propisanim prostorima pod karantinskim uslovima propisanim Prilogom I. Biljni materijal za koji se namjerava tražiti zvanično odobrenje za puštanje iz tih uslova mora se držati u uslovima koji vode normalnom ciklusu vegetativnog rasta. Biljni materijal predmet je vizuelnog pregleda, po dolasku i u periodu poslije dolaska u za to prikladno vrijeme, tokom perioda postupaka označavanja, a sve u cilju uočavanja znakova i simptoma štetnih organizama, uključujući relevantne štetne organizme navedene u Listama I A, I B, II A, II B Pravilnika o listama i bolesti žutila krompira (Potato yellow vein disease).

(3) Postupci označavanja iz tačke (2) ove Sekcije moraju slijediti tehničke odredbe navedene u tački (5) ove Sekcije kako bi se otkrili sljedeći štetni organizmi:

a) bakterije:

- 1) *Clavibacter michiganensis* (Smith) Davis et al. ssp. *sepedonicus* (Spieckermann et Kotthoff) et al.;
- 2) *Ralstonia solanacearum* Smith/Yabuuchi et al.

b) virusi i virusima slični organizmi:

- 1) Andean potato latent virus;
- 2) Potato black ringspot virus;
- 3) Potato spindle tuber viroid;
- 4) Potato yellowing alfamovirus;
- 5) Potato virus T;
- 6) Andean potato mottle virus;
- 7) Zajednički virusi krompira A, M, S, V, X i Y (uključujući Y°, Yn i Yc i virus uvijenosti lista krompira (Potato leaf roll virus).

Međutim, u slučaju pravog sjemena krompira, u botaničkom smislu, postupci označavanja moraju biti obavljeni u cilju otkrivanja barem onih virusa i virusima sličnih organizama koji su navedeni pod (b), prvih pet tačaka.

(4) Biljni materijal koji je bio predmet vizuelnih pregleda iz tačke (2) ove Sekcije na kojima su uočeni znaci i simptomi štetnih organizama, mora biti podvrgnut istraživanjima koja će obuhvatiti testiranja gdje je to potrebno, u cilju određivanja, što je više moguće, identiteta štetnih organizama koji prouzrokuju te znake i simptome.

(5) Tehničke odredbe iz tačke (3) ove Sekcije moraju biti sljedeće:

a) Bakterije

- 1) Za krtole, testirati zdravi dio svake krtole. Standardna veličina uzorka mora biti 200 krtola. Međutim, postupak se može prikladno primijeniti i na uzorke koji imaju manje od 200 krtola;
- 2) Za mlado bilje i odrezane dijelove bilja, uključujući mikrobilje, ispitati donji dio stabljike i, gdje je to prikladno, korijenje svake jedinice biljnog materijala;
- 3) Testiranje potomaka krtole stabljike kod sorti koje ne formiraju krtole. Preporučuje se jedan normalni vegetativni ciklus poslije testiranja iz tačke (1) i tačke (2) ove Sekcije;
- 4) Za materijal pod 1. ove podtačke, metod testiranja *Clavibacter michiganensis* (Smith) Davis et al. ssp. *sepedonicus* (Spieckermann et Kotthoff) Davis et al., propisan je u Pravilniku o sprovođenju sistemskih nadzora i mjera koje se poduzimaju u cilju sprečavanja unošenja, širenja i kontrole prstenaste truleži krtola krompira koji uzrokuje bakterija *Clavibacter michiganensis* (Smith) Davis

et al. ssp. *sepedonicus* (Spieckermann et Kotthoff) Davis et al. Ta se metoda može upotrijebiti i kod materijala navedenog pod 2. ove podtačke;

- 5) Za materijal pod 1. ove podtačke, metod testiranja za *Ralstonia solanacearum* Smith/Yabuuchi et al., je metod koji je propisan Pravilnikom o sprovođenju sistemskog nadzora i poduzimanju mjera u cilju sprečavanja unošenja, širenja i kontrole smeđe truleži krompira i bakterijalnog uvenuća na krompiru i paradajzu prouzrokovanih bakterijom *Ralstonia solanacearum* (Smith) Yabuuchi. Ta se metoda može upotrijebiti i kod materijala navedenog pod 2. ove podtačke;
- b) Virusi i organizmi slični virusima, izuzimajući vretenasti viroid krtola krompira
 - 1) Minimalno testiranje vegetativnih materijala (krtola, mlado bilje i odrezani dijelovi uključujući mikrobilje) mora obuhvatiti serološke testove koji se obavljaju za vrijeme ili blizu perioda cvjetanja za svaku specificiranu listu štetnih organizama, izuzimajući vretenasti viroid gomolja krompira poslije čega slijedi biološki test materijala koji se pokazao negativnim u serološkim testovima. Kod virusa uvijenosti lista krompira (Potato leaf roll virus), moraju se obaviti dva serološka testa;
 - 2) Minimum testiranja za pravo sjeme, u botaničkom smislu, mora biti serološki test ili biološki test, ako se ne može obaviti serološki test. Posebno se preporučuje ponovno testiranje proporcije negativnih uzoraka i testiranja graničnih rezultata drugim metodom;
 - 3) Serološka i biološka testiranja pod 1. i 2. ove podtačke se obavljaju na bilju koje je raslo u staklenicima i za koje je uzorak uzet sa najmanje dva mjesta na svakoj stabljici uključujući mladi sasvim razvijeni list na vrhu svake stabljike i stariji list sa sredine stabljike. Mora se uzeti uzorak sa svake stabljike zbog moguće nesistemske zaraze. U slučaju serološkog testiranja ne spajati listove pojedinih biljaka, izuzev ako spajanje nije dozvoljeno kao metoda korištenja. Međutim, listovi sa svake stabljike mogu se spajati kako bi predstavljali uzorak svake biljke. U slučaju biološkog testiranja, maksimalno spajanje je do pet biljaka sa cijepljenjem minimum duplikata biljka indikatora.
 - 4) Odgovarajuće biljke indikatori koje se koriste za biološka testiranja pod 1. i 2. ove podtačke moraju biti one koje su naznačene od strane EPPO (Evropska i mediteranska organizacija za zaštitu bilja) ili druge zvanično odobrene biljke indikatori za koje se zna da su osjetljive na viruse;
 - 5) Samo materijal koji je direktno testiran smije se pustiti iz karantina. Gdje je došlo do označavanja okaca na krompiru, samo potomci testiranih okaca se smiju pustiti iz karantina. Krtolu ne bi trebalo puštati iz karantina zbog mogućih problema sa nesistemskom infekcijom.
- c) Vretenasti viroid krtole krompira

Svi materijali, i ono bilje koje je uzgajano u staklenicima, moraju se testirati čim se dovoljno razviju, ali prije cvjetanja i stvaranja polena. Testiranje mladica krtole, biljaka uzgojenih *in vitro* i mikrosadnica može se smatrati kao preliminarni test.

- 1) Uzorke treba uzimati iz potpuno razvijenih listova sa vrha svake stabljike biljke;
- 2) Sav materijal za testiranje uzgaja se na temperaturama koje nisu manje od 18°C (po mogućnosti na temperaturama koje su veće od 20°C) i uz foto-pe-riod od najmanje 16 sati;
- 3) Testiranje se obavlja radioaktivnim i neradioaktivnim sondama sa etiketama cDNA ili RNA, return-PAGE (bojanje srebrom) ili RT-PCR.
- 4) Maksimalan broj spajanja sonde i return-PAGE (bojanje srebrom) iznosi 5. Korištenje ovog broja ili većeg broja kombiniranja (spajanja) se mora potvrditi.

DIO B

Karantinske mjere za određeno bilje, biljne proizvode i regulirane objekte navedene u Listama II A, II B, IV A i IV B Pravilnika o listama

- (1) Zvanične karantinske mjere također obuhvataju odgovarajuću kontrolu ili testiranje štetnih organizama navedenih u Listama I A, I B, II A i II B Pravilnika o listama i moraju se obaviti u skladu sa posebnim mjerama navedenim u Listama IV A i IV B Pravilnika o listama i to vezano za specifične štetne organizme. U cilju ispunjavanja tih posebnih fitosanitarnih zahtjeva, karantinske mjere se primjenjuju korištenjem metoda koje su definirane u Listama IV A i IV B Pravilnika o listama ili nekih drugih ekvivalentnih zvanično odobrenih mjera.
- (2) Kao što je navedeno u tački 1. ovog Dijela, bilje, biljni proizvodi i regulirani objekti ne smiju imati štetne organizme navedene u Listama I A, I B, II A, II B, IV A i IV B Pravilnika o listama.